

Conferència anual de l'EPTA del 2018

Cap a la democràcia digital: oportunitats i reptes

L'European Parliamentary Technology Assessment (EPTA) és l'aliança de tots els ens, organismes i institucions d'Europa que tenen la finalitat d'assessorar els parlaments en l'àmbit tecnològic i científic; el CAPCIT en forma part des del 2009. Durant l'any 2018 va exercir-ne la presidència anual rotatòria l'oficina STOA (Science and Technology Options Assessment) del Parlament Europeu. A la dreta, cartell de la conferència del 2018. (Font: EPTA)

Idees clau

- La legislació sobre noves tecnologies emergents encara és incipient a nivell de l'Estat espanyol i de Catalunya.
- En canvi, aquestes tecnologies són objecte de diferents instruments de planificació.
- Les nostres administracions públiques han incorporat significativament les tecnologies digitals i l'ús de la nova connectivitat, encara que no d'una manera general; són molt més habituals en aspectes econòmics, administratius, fiscals i de seguretat que en matèria política o jurídica, o per a obrir la informació i compartir-la.
- Cal treballar per elaborar una carta de drets i responsabilitats digitals de la ciutadania, centrada en els avantatges i els perills que la digitalització comporta per a la democràcia.
- L'ús de les noves tecnologies no implica *per se* un apoderament de la ciutadania si no va acompanyat d'un monitoratge i una reformulació en funció d'allò que s'ha avaluat.

L'EPTA celebra anualment una conferència oberta a diputats i membres de la comunitat científica que assessora els parlaments. El 4 de desembre de l'any 2018 va tenir lloc a la seu del Parlament Europeu a Brussel·les, amb el títol «Cap a la democràcia digital: oportunitats i reptes». Seguint l'exemple de conferències anteriors, l'STOA va demanar unes aportacions seguint un guió comú, per a obtenir un document comparat.¹ Aquest butlletí conté les aportacions del CAPCIT.

Statu quo

Legislació actual sobre tecnologies noves o emergents al país o regió: hi ha alguna legislació relativa a aquestes noves tecnologies? A quin nivell s'aplica (nacional, regional, local)? Quin abast té? Com s'aplica?

Les tecnologies noves o emergents no són un àmbit en què primer es produeixi la legislació sobre la matèria i després se'n faci el desenvolupament a la pràctica. Tampoc són un àmbit en què es produeixi una regulació omnicompreensiva, sinó que es van regulant aspectes problemàtics o que tenen relació o connexió amb regulacions existents com ara la protecció de dades o els drets dels ciutadans.

En aquesta línia, hi ha legislació al nivell de l'Estat espanyol sobre ciberseguretat i sobre

protecció de dades (però no una regulació específica sobre la protecció de dades, a causa de l'ús massiu de dades personals). També hi ha, al nivell espanyol, legislació més específica sobre aplicacions puntuals d'aquestes tecnologies emergents, com podrien ser els drons.² Així mateix, s'han aprovat en el Parlament espanyol recomanacions o propostes no legislatives per a impulsar el cotxe autònom.³ Però hi ha aspectes concrets que encara no tenen cap regulació legal ni al nivell de l'Estat espanyol ni al nivell de Catalunya (criptomonedes, vehicles autònoms, cadena de blocs o *block-chain*, o drets laborals derivats del teletreball).

Aquestes mancances en l'aspecte legislatiu no impliquen que en aquests àmbits no es vagin desenvolupant mesures per mitjà d'instruments de planificació. Així, el Govern de Catalunya ha impulsat el desplegament d'aquestes tecnologies avançades per mitjà de programes i plans sectorials. L'any 2014, el Govern de Catalunya va aprovar l'estratègia SmartCAT, alineada amb l'estratègia Europa 2020 de la Comissió Europea, que té com a objectiu que Catalunya esdevingui un territori intel·ligent de referència internacional que aprofiti l'ús de les tecnologies digitals per a innovar en els serveis públics, potenciar el creixement econòmic, i promoure una societat més intel·ligent, sostenible i integradora.⁴

Intervenció del president del Parlament, Roger Torrent i Ramió, en la conferència de l'EPTA el 4 de desembre de 2018. (Font: Parlament de Catalunya)

Posteriorment s'ha impulsat la idea de fer de Catalunya un Smart Country de referència internacional.⁵ També s'ha creat la marca SmartCatalonia per tal que la ciutadania pugui identificar els projectes que es desenvolupen en el marc de l'estratègia SmartCAT.⁶

Dins l'estratègia SmartCAT, s'inclou la realització d'un programa de dades massives (*big data*) a la Generalitat de Catalunya que estableixi de quina manera les dades, l'analítica, les eines i els professionals relacionats amb aquesta especialitat poden contribuir a millorar la gestió de les dades que genera la Generalitat, i el conjunt de Catalunya, amb l'objectiu de millorar els serveis públics i promoure l'activitat econòmica. També s'han aprovat mesures per a fomentar la recerca en l'àmbit de les dades massives.⁷

Continuant amb les dades massives, cal destacar que Catalunya –i la capital, Barcelona– és un dels territoris europeus amb més densitat d'empreses i entitats que s'hi dediquen. A més, també compta amb la presència de multinacionals com ara Nestlé, Zurich, Volkswagen, Oracle, IBM, HP i T-Systems, que han invertit a Catalunya per situar-hi els seus centres mundials de dades, i així han contribuït a potenciar Catalunya com a *hub* global de dades massives i centres de dades.

Respecte a la tecnologia de cadena de blocs (*blockchain*), cal esmentar l'Acord del Govern de Catalunya número 65/2018, del 24 de juliol, pel qual s'impulsa la implementació de la tecnologia *blockchain* a l'activitat de les administracions públiques catalanes.⁸ Aquest Acord del Govern català es configura com a instrument de planificació, i no com a normativa rígida i tancada, i per això caldrà aprovar un pla d'impuls de la tecnologia de cadena de blocs d'àmbit català.

Debat social i polític

Hi ha un debat permanent sobre l'impacte d'aquestes noves tecnologies en les nostres societats i democràcies?

A Catalunya, els debats es limiten bàsicament a experts que exposen les seves opinions en conferències, seminaris i xerrades, però és difícil trobar objectius a llarg termini en la dis-

cussió sobre els avantatges i els inconvenients de les noves tecnologies. Alguns temes, com ara la robòtica, sembla que són més coneguts a causa del seu impacte en el mercat laboral. No obstant això, altres debats no han arribat a una part significativa dels ciutadans de Catalunya. A part d'això, els mitjans de comunicació generalment semblen més interessats en els aspectes negatius de la qüestió.⁹

Els debats públics organitzats sobre la qualitat de la democràcia (informació, notícies falses, privadesa, etc.) són menys freqüents. Tanmateix, hi ha un debat cada vegada més ampli sobre la digitalització que està més orientat als seus efectes en futures oportunitats de treball, mitjans de comunicació i la pèrdua de privadesa que no pas als avantatges i els perills que comporta per a la democràcia.

Per això el Govern de Catalunya està preparant un marc per a debatre sobre la democràcia digital i els drets i responsabilitats de la ciutadania, que va començar amb una jornada titulada: «eDemocràcia: drets i responsabilitats digitals».¹⁰ La idea és que es converteixi en un procés obert i participatiu que culmini amb l'elaboració d'una carta de drets i responsabilitats digitals de la ciutadania.

Quin grau d'acceptació política i pública té? Quins arguments s'empren? Quines són les parts interessades que hi estan implicades?

En general, l'acceptació política i pública és positiva. Aquest canal de retorn per a la comunicació entre iguals és una gran oportunitat per a la transparència pública dels polítics i de l'Administració. Sens dubte, és un gran pas endavant en la configuració del significat de la participació democràtica. L'única recança és que novament l'«atractiu» de la tecnologia oculta els possibles problemes derivats de fer-ne un ús maliciós. La norma és que les democràcies han de dedicar el mateix temps a la implantació que als recursos per a definir normes d'accés i responsabilitats derivades d'un ús que no es correspon amb les normes ètiques bàsiques.

Els principals actors en els beneficis i les solucions als problemes són els proveïdors d'informació i els operadors de comunicacions. Els responsables de les polítiques s'han de posar a pensar en incentius perquè els operadors recompensin els operadors i els proveïdors d'informació que ens atenguin garantint (o intentant garantir) la confidencialitat en les nostres comunicacions i en els continguts de confiança. Assumint que es recomana aquest codi ètic (juntament amb la igualtat de gènere, la igualtat d'oportunitats, etc.), ha de ser un requisit mínim per a esdevenir un proveïdor de serveis de la nostra Administració i els serveis públics.

Els polítics no han acabat de prendre posició. Des del punt de vista dels ciutadans, una vegada més, es considera que la qualitat de la

Els avenços tecnològics no deixen de plantejar reptes, que cal anar definint i treballant (Font: www.pixabay.com)

informació no és gaire alta. De la mateixa manera, els ciutadans en general no coneixen la capacitat dels mitjans socials de «construir la veritat». Això és com dir que la qualitat de la nostra democràcia és qüestionable.

Les principals parts implicades estan relacionades amb el poder polític o econòmic, més concretament: Govern (departaments d'Ensenyament, d'Empresa i Coneixement, de Polítiques Digitals i Administració Pública), entitats de la societat civil, patronals i sindicats, universitats i centres de recerca, partits polítics, mitjans de comunicació i plataformes digitals.

Les noves tecnologies poden capacitar els ciutadans perquè expressin els seus interessos i inquietuds d'una manera més eficaç? Si la resposta és que sí, de quina manera? La participació electrònica (peticions de correu electrònic, etc.) dels ciutadans en aspectes parlamentaris pot crear connexions més sòlides entre els ciutadans i el procés de presa de decisions? Es pot millorar la transparència de les activitats parlamentàries gràcies a mitjans tecnològics?

L'ús de tecnologies no implica *per se* un apoderament de la ciutadania si les aplicacions tecnològiques concretes que es posen en marxa no van acompanyades d'un disseny amb aquesta finalitat, un monitoratge en aquest sentit i una reformulació en funció d'allò que s'ha avaluat. Per exemple, el nombre de peticions al Parlament de Catalunya va créixer el primer any d'implementació d'un

sistema d'e-peticions i després es va estancant.¹¹ Aquest sistema d'e-peticions no va comportar —excepte en el cas d'e-peticions molt concretes— que la ciutadania en general utilitzés el sistema d'adhesions a les e-peticions. És difícil d'afirmar que el sistema d'e-peticions ha augmentat la connexió amb els ciutadans i que aquests ho hagin vist com una manera d'incrementar la seva participació en el procés de presa de decisions (*decision-making process*).

El Parlament de Catalunya va posar a disposició de la ciutadania un espai de participació ciutadana que va anomenar «Escó 136» (perquè el Parlament de Catalunya té 135 escons) per tal que els ciutadans poguessin fer aportacions, comentaris o suggeriments sobre els projectes i les proposicions de llei que s'estaven tramitant. L'eina no va tenir l'èxit esperat i només va funcionar respecte a projectes de lleis concrets. Actualment s'està analitzant l'experiència per a redefinir-la.

D'altra banda, la transparència de l'activitat parlamentària del Parlament de Catalunya ha augmentat per mitjà dels portals de transparència i de la mateixa pàgina web de la institució. Aquí es veu prioritari anar incrementant el nombre de dades que es publiquen en format obert i la necessitat d'anar estructurant constantment la informació per a fer-la més entenedora i accessible.

Experiències i perspectives

Les noves tecnologies han estat integrades en el funcionament quotidià del sistema institucional i legislatiu del vostre país/regió?

La integració en el funcionament quotidià només ha estat parcial. Hi ha intents d'aplicar les noves tecnologies en el sistema de salut, per exemple, essencialment és un esforç per ser més eficient en termes de pressupost, i també perquè els professionals puguin oferir millor assistència sanitària.

Les nostres administracions públiques han incorporat significativament les tecnologies digitals i l'ús de la nova connectivitat, encara que no d'una manera general; són molt més habituals en aspectes econòmics, administratius, fiscals i de seguretat que en matèria política o jurídica, o per obrir la informació i compartir-la. En general, en aquest moment, les nostres administracions no es caracteritzen per estar al capdavant de l'ús de les tecnologies. Podem observar un cert impuls en la seva voluntat de millorar els serveis mitjançant la millor tecnologia disponible; no obstant això, no sempre es disposa de prou recursos.

Com ja s'ha esmentat, el Govern de Catalunya ha aprovat diversos acords per tal de planificar i impulsar l'ús de les noves tecnologies en les institucions de Catalunya. Cal destacar dos projectes. En primer lloc, el Govern de Catalunya ha utilitzat eines i estratègies *big data* per millorar la qualitat i l'eficiència del servei telefò-

La tecnologia augmenta la transparència de l'activitat parlamentària i la fa més accessible i entenedora per als ciutadans. També fomenta i possibilita diversos espais de participació. (Font: pàgina web del Parlament de Catalunya)

nic 012 d'atenció ciutadana.¹² En segon lloc, el Govern de la Generalitat ha enviat al Parlament de Catalunya un projecte de llei per a regular el procediment de votació electrònica per als catalans residents a l'estranger.¹³

Referències

1. <https://eptanetwork.org/images/documents/minutes/EPTA-Report2018.pdf>
2. Vegeu: <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2018-10751> (mesures d'adaptació a la normativa europea de protecció de dades); <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2018-12257> (seguretat de les xarxes i sistemes d'informació); <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2010-1330> (esquema nacional de seguretat en l'àmbit de l'Administració electrònica); <https://www.boe.es/boe/dias/2017/12/29/pdfs/BOE-A-2017-15721.pdf> (drons).
3. Vegeu: http://www.congreso.es/public_oficiales/L12/CONG/BOCG/D/BOCG-12-D-232.PDF#page=9.
4. Vegeu: http://smartcatalonia.gencat.cat/web/.content/01_SmartCAT/documents/SIG14E-MO0858.pdf.
5. Vegeu: http://smartcatalonia.gencat.cat/web/.content/01_SmartCAT/documents/AG-impuls-SmartCAT-per-a-Smart-Country-diligenciat.pdf.
6. Vegeu: http://smartcatalonia.gencat.cat/web/.content/01_SmartCAT/documents/AGOV-marcaSmartCatalonia.pdf.
7. El Govern de Catalunya va aprovar l'any 2017 el Programa de recerca i innovació en tecnologies digitals avançades. El Programa proposa impulsar i coordinar els diversos agents de recerca i innovació en l'àmbit TIC per a aconseguir que Catalunya esdevingui un *hub* europeu i global en tecnologies digitals transformadores de la seva economia i societat. Vegeu: http://presidencia.gencat.cat/web/.content/departament/transparencia/acords_govern/2017/2017_03_21/SIG17PRE0148.pdf.
8. Vegeu: <http://portaldogc.gencat.cat/utillsEADOP/PDF/7672/1688840.pdf>.
9. És difícil trobar informes en publicacions periòdiques destinats al públic en general sobre projectes com l'equipament del Barcelona Supercomputing Center amb un ordinador quàntic. Vegeu: http://smartcatalonia.gencat.cat/ca/detalls/noticia/projecte_qilimanjaro_bsc_or-dinador_quantic. Aquesta notícia n'és una excepció: https://www.elconfidencial.com/tecnologia/2018-05-01/ordenador-cuatico-espanol-quilimanjaro_1557163/.
10. Vegeu: http://smartcatalonia.gencat.cat/.content/03_Actualitat/Actualitat_Comunicats/2018/11/edemocracia.html.
11. Vegeu: <https://www.parlament.cat/document/bopc/149811.pdf#page=7>.
12. El projecte ha consistit en l'aplicació de tècniques d'anàlítica avançada i de *big data* als registres de 694.763 trucades al 012 durant els mesos de gener a octubre del 2016, amb l'objectiu d'identificar i quantificar els factors que influeixen en la valoració del servei. Vegeu: http://www.govern.cat/pres_gov/AppJava/govern/notes-premsa/300566/generalitat-utilitza-cop-eines-estrategies-big-data-millorar-qualitat-leficiencia-servei-telefonica-012-datencio-ciutadana.html.
13. El vot emès es dipositarà en una urna electrònica i la seva integritat es garantirà amb el segell electrònic. Totes les fases del procés de votació per mitjans electrònics seran xifrades. El vot emès també es transmetrà i s'emmagatzemarà de manera xifrada fins al dia de l'escrutini. <https://www.parlament.cat/document/bopc/280804.pdf>.

Conferència anual de l'EPTA, celebrada el 4 de desembre de 2018 al Parlament Europeu a Brussel·les. (Font: Parlament de Catalunya)

